

คู่มือ ประโยค ๑-๒ “อรรถกถาธรรมบท ภาค ๓ แปลโดย พญัญชนะ” เล่มนี้ แปลมาจากอรรถกถาธรรมบท ภาษาบาลี ภาค ๓ ซึ่งเป็นผลงานของพระพุทธโฆษาจารย์ นักปราชญ์ชาวอินเดีย ผู้มีชื่อเสียง กึกก้อง เดินทางไปสิงหล (เกาะลังกา) เพื่อแปลพระไตรปิฎกและอรรถกถาจากภาษาสิงหลเป็นภาษาบาลี เมื่อ พ.ศ.๙๕๖ เป็นสำนวนการแปลอรรถกถา ซึ่งเป็นหลักสูตรวิชาแปลมคธเป็นไทย ชั้นประโยค ๑-๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ศึกษาเนื้อหาหรือเรื่องราว จำนวน ๒ วรรค คือ

ปุပ္ผวรรค หมวดว่าด้วยดอกไม้ มี ๑๒ เรื่อง ๑๖ คาถา ในวรรคนี้เน้นการเปรียบเทียบระหว่างดอกไม้กับธรรม ระหว่างดอกไม้กับกิเลส ระหว่างความหลงเพลินเลือกเก็บดอกไม้กับความยินดีกามคุณ ๕

พาลวรรค หมวดว่าด้วยคนพาล มี ๑๕ เรื่อง ๑๖ คาถา คำว่า คนพาล หมายถึงคนโง่ ไม่มีปัญญา ไม่รู้จักประโยชน์ในโลกนี้และประโยชน์ในโลกหน้า ไม่รู้จักพระสัทธรรม จึงต้องเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏอยู่รำไป

คู่มือ ประโยค ๑-๒ “อรรถกถาธรรมบท ภาค ๓ แปลโดย พญัญชนะ” เล่มนี้ แปลโดยคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กล่าวถึงเนื้อหาหรือเรื่องราวปุပ္ผวรรค หมวดว่าด้วยดอกไม้ มี ๑๒ เรื่อง ๑๖ คาถา ในวรรคนี้จะประมวลเรื่องราวที่มีเนื้อหาการเปรียบเทียบระหว่างดอกไม้กับธรรมบ้าง ระหว่างดอกไม้กับกิเลสบ้าง ระหว่างอาการที่เก็บดอกไม้กับอาการอื่นๆ บ้าง เช่น เรื่องภิกษุ ๕๐๐ รูป มีเนื้อหาเปรียบเทียบระหว่างการเลือกเก็บดอกไม้ของนายมาลา มารกับการเลื่อมปฏิบัติตามโพธิปักขิยธรรม ๗ ๓๗ ประการของพระเสขะ ในเรื่องภิกษุผู้เจริญมรจิก็มีมัญฐาน มีเนื้อหาเปรียบเทียบระหว่างการตัดดอกไม้กับการตัดวัฏฏะในภูมิ ๓ อันได้แก่กามภูมิ รูปภูมิ และอรุภูมิ

ในเรื่องเจ้าชายวิฑูทกะและเรื่องนางปติบุชิกา เปรียบเทียบระหว่าง ความหลงเพลินเลือกเก็บดอกไม้กับความยินดีกามคุณ ๕ ในเรื่องโกสีย เศรษฐีผู้ตระหนี่ เปรียบเทียบการที่ฝังเข้าไปดูตุน้ำหวานของดอกไม้ ไม่ทำลายสีและกลิ่นของดอกไม้ กับการที่ภิกษุเข้าไปสู่ตระกูลไม่ทำลาย ตระกูล เป็นต้น และกล่าวถึงเนื้อหาหรือเรื่องราวพาลวรรค หมวดว่า ด้วยคนพาล มี ๑๕ เรื่อง ๑๖ คาถา คำว่า คนพาล หมายถึงคนโง่ ที่ไม่มี ปัญญา ไม่รู้จักประโยชน์ ไม่รู้จักพระสัทธรรม จึงต้องเวียนว่ายตายเกิด ในสังสารวัฏ เช่น ชายคนใดคนหนึ่ง พระพุทธรองค์ตรัสว่า สังสารวัฏ ยาวนานสำหรับคนพาล ผู้ไม่รู้แจ้งสัทธรรม ดุจราตรีหนึ่งยาวนาน สำหรับคนผู้นอนไม่หลับ และดุจระยะทางโยชน์หนึ่งยาวไกลสำหรับคนผู้ เมื่อยล้า ในเรื่องอนันทเศรษฐี พระพุทธรองค์ตรัสว่า คนพาลยอมยัด มั่นถือมั่นว่าบุตรของเรา ทรัพย์ของเรา แท้จริงตัวตนไม่มี บุตรและทรัพย์ จะมีได้อย่างไร ในเรื่องพระอุทายี พระพุทธรองค์ตรัสว่า คนพาลแม้อยู่ ใกล้บัณฑิตตลอดชีวิต ก็ไม่รู้ธรรมเหมือนทัฬหีไม่รู้รสแกง ฉะนั้น เป็นต้น